GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2024 m. gegužės 8 d.[1]

Bylos C-717/22 ir C-372/23

SISTEM LUX OOD
ir
VU
prieš
Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas

Rayonen sad Svilengrad (Svilengrado apylinkės teismas, Bulgarija) ir *Administrativen sad Haskovo* (Chaskovo administracinis teismas, Bulgarija) prašymai priimti prejudicinį sprendimą

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Muitų sąjunga ir laisvas prekių judėjimas – Reglamentas (ES) Nr. 952/2013 – Muitų teisės aktų pažeidimas – Administracinės sankcijos – Veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos sankcijos – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta konfiskuoti muitų teisės pažeidimo dalyką – Trečiajam asmeniui priklausančios prekės“

1. Šiuose dviejuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą atitinkami Bulgarijos teismai Teisingumo Teismui pateikė savo klausimus dėl Reglamente (ES) Nr. 952/2013[2] nustatytos pažeidimų ir sankcijų sistemos aiškinimo.

2. Šiais klausimais jie iš esmės nori išsiaiškinti: a) ar tyčia yra būtinas nusižengimo, kurį sudaro Muitinės kodekso 15 straipsnyje numatytos informacijos nepateikimas muitinei, sudėties požymis; ir b) ar pagal Sąjungos teisę yra draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėse bylose, kaip sankcija už muitinės prievolių nevykdymą numatytas prekių konfiskavimas.

[1] Originalo kalba: ispanų.

[2] 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013, p. 1). Toliau – Muitinės kodeksas.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Pamatinis sprendimas 2005/212/TVR[3]

3. 1 straipsnio („Sąvokų apibrėžimai“) ketvirtoje įtraukoje „konfiskacija“ apibrėžta kaip „byloje dėl nusikaltimo arba nusikaltimų teismo numatyta turto galutinio atėmimo bausmė arba priemonė“[4].

2. Muitinės kodeksas

4. 38 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„[K]ai skola muitinei atsiranda dėl muitų teisės aktų nesilaikymo, tikslinga atsižvelgti į atitinkamo asmens sąžiningumą ir sumažinti skolininko aplaidumo padarinius[.]“

5. 45 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„[T]ikslinga Sąjungos lygiu nustatyti taisykles, reglamentuojančias, kokia tvarka muitinė sunaikina prekes arba kitaip jomis disponuoja, kurios anksčiau turėjo būti nustatytos nacionalinės teisės aktais[.]“

6. 15 straipsnyje („Muitinei teikiama informacija“) numatyta:

„1. Bet kuris asmuo, tiesiogiai arba netiesiogiai dalyvaujantis atliekant muitinės formalumus arba muitinį tikrinimą, muitinės prašymu per nustatytą terminą tinkama forma pateikia jai visus būtinus dokumentus bei informaciją ir suteikia visą tiems formalumams arba tikrinimui atlikti būtiną pagalbą.

2. Pateikdamas muitinei muitinės deklaraciją, laikinojo saugojimo deklaraciją, įvežimo bendrąją deklaraciją, išvežimo bendrąją deklaraciją, reeksporto deklaraciją ar pranešimą apie reeksportą arba prašymą išduoti leidimą ar priimti kitą sprendimą, atitinkamas asmuo prisiima atsakomybę už visus toliau išvardytus atvejus:

a) deklaracijoje, pranešime arba prašyme pateiktos informacijos tikslumą ir išsamumą;

b) visų deklaraciją, pranešimą arba prašymą papildančių dokumentų autentiškumą, tikslumą ir galiojimą;

c) kai taikytina – visų pareigų, susijusių su atitinkamos muitinės procedūros įforminimu konkrečioms prekėms arba su operacijomis, kurias leista atlikti, vykdymą.

[3] 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo (OL L 68, 2005, p. 49).

[4] Pagal 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/42/ES dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje (OL L 127, 2014, p. 39) 14 straipsnį ši apibrėžtis pakeista taip: „Konfiskavimas – dėl nusikalstamos veikos teismo paskirtas galutinis turto paėmimas“.

Pirma pastraipa taip pat taikoma, kai bet kuri muitinės reikalaujama arba jai suteikiama informacija teikiama bet kuria kita forma.

Jeigu deklaraciją arba pranešimą, prašymą arba informaciją pateikia suinteresuotojo asmens atstovas muitinėje, kaip nurodyta 18 straipsnyje, tas atstovas muitinėje taip pat privalo vykdyti šios dalies pirmoje pastraipoje nustatytas pareigas.“

7. 42 straipsnyje („Sankcijų taikymas“) nurodyta:

„1. Kiekviena valstybė narė nustato sankcijas, taikomas už muitų teisės aktų nesilaikymą. Tokios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

2. Kai taikomos administracinės sankcijos, jos gali būti, *inter alia*, vienos arba abiejų iš toliau nurodytų formų:

a) muitinės paskirta piniginė bauda, įskaitant atitinkamais atvejais taikomą susitarimą, pakeičiantį baudžiamosios sankcijos taikymą;

b) atitinkamam asmeniui suteikto leidimo atšaukimas, jo galiojimo sustabdymas arba dalinis pakeitimas.

<…>“

8. 79 straipsnio („Skolos muitinei atsiradimas dėl reikalavimų nesilaikymo“) 1 dalyje nustatyta:

„Importo skola muitinei, susijusi su prekėmis, apmokestinamomis importo muitu, atsiranda, jei neįvykdoma:

a) bent viena iš muitų teisės aktuose nustatytų pareigų, susijusių su ne Sąjungos prekių įvežimu į Sąjungos muitų teritoriją, jų paėmimu iš muitinės priežiūros arba su tokių prekių gabenimu, perdirbimu, saugojimu, laikinuoju saugojimu, laikinuoju įvežimu arba disponavimu jomis toje teritorijoje;

b) bent viena iš muitų teisės aktuose nustatytų pareigų, susijusių su prekių galutiniu vartojimu Sąjungos muitų teritorijoje;

c) kuri nors sąlyga, kurią privaloma įvykdyti įforminant ne Sąjungos prekėms muitinės procedūrą arba taikant su prekių galutiniu vartojimu susijusį neapmokestinimą muitu ar apmokestinimą taikant sumažintą importo muito normą.“

9. 158 straipsnyje („Prekių deklaravimas muitinei ir Sąjungos prekių muitinės priežiūra“) numatyta:

„1. Visos prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą, išskyrus laisvosios zonos procedūrą, deklaruojamos atitinkamai procedūrai įforminti.

2. Konkrečiais atvejais, nenurodytais 6 straipsnio 3 dalyje, muitinės deklaracija gali būti pateikta naudojantis ne elektroninėmis duomenų apdorojimo priemonėmis.

3. Sąjungos prekės, deklaruotos eksporto, vidinio Sąjungos tranzito ar laikinojo išvežimo perdirbti procedūrai įforminti, yra muitinės prižiūrimos nuo 1 dalyje nurodytos deklaracijos priėmimo iki jų išvežimo iš Sąjungos muitų teritorijos, perdavimo valstybės nuosavybėn, sunaikinimo arba iki joms įformintos muitinės deklaracijos pripažinimo negaliojančia.“

10. 198 straipsnyje („Priemonės, kurių turi imtis muitinė“) nurodyta:

„1. Muitinė imasi visų būtinų disponavimo prekėmis priemonių, įskaitant konfiskavimą ir pardavimą ar sunaikinimą, šiais atvejais:

a) jei nebuvo įvykdyta bent viena iš muitų teisės aktuose nustatytų pareigų, susijusių su ne Sąjungos prekių įvežimu į Sąjungos muitų teritoriją, arba prekės buvo nuslėptos nuo muitinės priežiūros;

<…>“

11. 233 straipsnio („Sąjungos tranzito procedūros vykdytojo ir įforminus Sąjungos tranzito procedūrą gabenamų prekių vežėjo bei gavėjo pareigos“) 3 dalyje numatyta:

„Prekių vežėjas arba gavėjas, kuris priima prekes žinodamas, kad jos gabenamos taikant Sąjungos tranzito procedūrą, taip pat atsako už visų ir nepakeisto pavidalo prekių pateikimą paskirties muitinės įstaigai per nustatytą terminą ir nepažeidus muitinės taikomų prekių identifikavimo užtikrinimo priemonių.“

B. Nacionalinė teisė. Zakon za mitnitsite (Muitinės įstatymas)

12. 231 straipsnyje nurodyta, kad sprendimus skirti administracinę sankciją priima Muitinės agentūros direktorius arba jo paskirti pareigūnai.

13. 233 straipsnyje nustatyta:

„1. Asmeniui, kuris be muitinės žinios ar leidimo per valstybės sieną veža ar gabena prekes arba kėsinasi tai daryti, kai ta veika nelaikoma nusikalstama, skiriama bauda už kontrabandą, siekianti 100–200 % prekių muitinės vertės arba eksporto vertės, jei prekės eksportuojamos.

<…>

6. Kontrabanda per muitinę vežamos prekės konfiskuojamos valstybės naudai neatsižvelgiant į tai, kas yra jų savininkas, o kai jos dingsta arba buvo pavogtos, [kaltininkas] baudžiamas bauda, lygia jų muitinei vertei arba eksporto vertei, jei prekės eksportuojamos.

<…>“

II. Faktinės aplinkybės, bylos ir prejudiciniai klausimai

14. 2021 m. gegužės 28 d. Serbijos pilietis VU, važiuodamas iš Turkijos į Serbiją krovinine transporto priemone su puspriekabe, pakrauta aliuminio profilių, privažiavo Bulgarijos muitinės kontrolės postą.

15. Tikrinant muitinės dokumentus ir pasvėrus transporto priemonę buvo nustatyta, kad prekių kiekis akivaizdžiai viršija šiuose dokumentuose deklaruotą kiekį.

16. Atlikus atitinkamą patikrinimą transporto priemonės krovinių skyriuje rasta trylika palečių su aliuminio profiliais. Remiantis dokumentais, penkios iš jų visiškai atitiko konkrečios įmonės siuntėjos krovinį. Likusiose aštuoniose paletėse esantys profiliai, kuriuos siuntė kita įmonė, nebuvo deklaruoti.

17. Dėl šių faktinių aplinkybių pradėti du teismo procesai, kuriuose kiekvienas jurisdikciją turintis teismas sutiko pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

A. Byla C-717/22

18. 2021 m. gegužės 28 d. *Teritorialna direktsia „Juzhna morska“* (Teritorinė direkcija „Južna morska“) dėl Muitinės įstatymo 233 straipsnio 1 dalies pažeidimo pradėjo administracinę sankcijos skyrimo procedūrą krovininės transporto priemonės su puspriekabe vairuotojo atžvilgiu. Nedeklaruotos aliuminio plokštės ir krovininė transporto priemonė su puspriekabe buvo konfiskuotos.

19. Dėl tų pačių faktinių aplinkybių pradėjus ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje, administracinės sankcijos skyrimo procedūra buvo nutraukta.

20. Galutinai paneigus, kad padaryta nusikalstama veika, ir atnaujinus sankcijos skyrimo procedūrą administracinė institucija nusprendė, kad vairuotojo veika (t. y. aliuminio plokščių vežimas per valstybės sieną be muitinės žinios ir leidimo) atitinka Muitinės įstatymo 233 straipsnio 1 dalyje numatyto nusižengimo sudėties požymius.

21. Taigi administracinė institucija:

– skyrė vairuotojui administracinę sankciją, t. y. 73 140,06 Bulgarijos levo (BGN) (apie 37 400 EUR) baudą, kuri lygi 100 % prekių muitinės vertės,

– pagal Muitinės įstatymo 233 straipsnio 6 dalį, siejamą su 233 straipsnio 1 dalimi, nurodė konfiskuoti aliuminio plokštes ir grąžinti krovininę transporto priemonę su puspriekabe jo savininkui – trečiajam asmeniui, nesusijusiam su faktinėmis aplinkybėmis.

22. Bendrovė *Sistem Lux*, konfiskuotų prekių savininkė, užginčijo šį sprendimą *Rayonen sad Svilengrad* (Svilengrado apylinkės teismas, Bulgarija), ir šis nusprendė pateikti Teisingumo Teismui tris prejudicinius klausimus; iš jų pakartoju du pirmuosius:

„1. Ar [Muitinės kodekso] 42 straipsnio 2 dalis, kurioje išsamiai nustatyta, kokios formos administracinės sankcijos gali būti taikomos už muitų teisės aktų pažeidimą, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos [toliau – Chartija] 17 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad tokia nacionalinės teisės norma, kaip [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 6 dalis, pagal kurią kaip papildoma administracinė sankcija numatytas pažeidimo dalyko konfiskavimas (nuosavybės paėmimas valstybės naudai), yra neleidžiama? Ar pažeidimo dalyko konfiskavimas leidžiamas tais atvejais, kai konfiskuotinas turtas priklauso ne pažeidėjui, o kitam asmeniui?

2. Ar [Muitinės kodekso] 42 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 49 straipsnio 3 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad tokia nacionalinės teisės norma, kaip [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 6 dalis, pagal kurią greta sankcijos „bauda“ numatyta papildoma sankcija „pažeidimo dalyko konfiskavimas (nuosavybės paėmimas valstybės naudai)“, toliau nurodytais atvejais yra neleidžiama kaip siekiamo teisėto tikslo neatitinkantis neproporcingas baudinio pobūdžio kišimasis į teisę į nuosavybę: apskritai, kai konfiskuotinas turtas, kuris yra nusižengimo dalykas, priklauso pažeidėjui, taip pat kai tas turtas priklauso trečiajam asmeniui, kuris nėra pažeidėjas, ir konkrečiai, kai pažeidėjas nusižengimą padarė ne tyčia, o dėl aplaidumo?“

B. Byla C-372/23

23. Vežėjas VU, minimas byloje C-717/22, *Rayonen sad Svilengrad* (Svilengrado apylinkės teismas) užginčijo ir paskirtą baudą, ir prekių konfiskavimą. Jo skundas buvo atmestas 2022 m. sausio 17 d. sprendimu.

24. VU pateikė apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo *Administrativen sad Haskovo* (Chaskovo administracinis teismas, Bulgarija), šis nusprendė pateikti Teisingumo Teismui penkis prejudicinius klausimus; iš jų pakartoju keturis pirmuosius:

„1. Ar [Muitinės kodekso] 15 straipsnis, siejamas su 42 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama tokia nacionalinės teisės norma, kaip [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 1 dalis, siejama su *Zakon za administrativnite narushenia i nakazania* (Administracinių nusižengimų ir sankcijų įstatymas) 7 straipsniu, kurioje numatyta skirti sankciją už be tyčios įvykdytą kontrabandą tuo atveju, kai muitų teisės aktai pažeisti dėl aplaidumo, būtent nesilaikius nustatytos per valstybės sieną gabenamų prekių deklaravimo formos? Ar nacionalinės teisės norma, pagal kurią nusižengimą tokiais atvejais leidžiama kvalifikuoti kaip dėl aplaidumo įvykdytą kontrabandą, yra leidžiama, ar tyčia yra privalomas kontrabandos nusižengimo sudėties požymis?

2. Ar [Muitinės kodekso] 42 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tokia nacionalinės teisės norma, kaip [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 1 dalis, siejama su Administracinių nusižengimų ir sankcijų įstatymo 7 straipsniu, pagal kurią už pirmą kartą padarytą į sąvoką „kontrabanda“ patenkantį nusižengimą gali būti skiriama tokio paties pobūdžio ir dydžio sankcija, t. y. nuo 100 % iki 200 % pažeidimo dalyko muitinės vertės sudaranti „bauda“, neatsižvelgiant į tai, ar jis buvo padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo?

3. Ar [Muitinės kodekso] 42 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės norma, kaip antai [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 6 dalis, pagal kurią kaip papildoma sankcija numatytas nusižengimo dalyku esančių ir nedraudžiamų turėti prekių ar turto konfiskavimas (paėmimas valstybės nuosavybėn)? Ar nusižengimo dalykas gali būti konfiskuojamas tais atvejais, kai konfiskuotinas turtas yra ne pažeidėjo, o kito asmens nuosavybė?

4. Ar [Muitinės kodekso] 42 straipsnio 1 dalis, siejama su <…> Chartijos 49 straipsnio 3 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad tokia nacionalinės teisės norma, kaip [Muitinės įstatymo] 233 straipsnio 6 dalis, pagal kurią greta sankcijos „bauda“ numatyta papildoma sankcija – nusižengimo dalyku esančių ir nedraudžiamų turėti prekių ar turto konfiskavimas (paėmimas valstybės nuosavybėn), toliau nurodytais atvejais yra neleidžiama kaip siekiamo teisėto tikslo neatitinkantis neproporcingas baudinio pobūdžio kišimasis į teisę į nuosavybę:

apskritai, kai konfiskuotinas turtas, kuris yra nusižengimo dalykas, priklauso pažeidėjui, taip pat kai jis priklauso trečiajam asmeniui, kuris nėra pažeidėjas, ir konkrečiai, kai pažeidėjas padarė nusižengimą ne tyčia, o dėl aplaidumo?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

25. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-717/22 Teisingumo Teisme gautas 2022 m. lapkričio 23 d.

26. Šioje byloje pastabas pateikė *Sistem Lux*, *Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas* (Burgaso teritorinė muitinės direkcija, Bulgarija), Bulgarijos, Italijos ir Latvijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

27. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-372/23 Teisingumo Teisme gautas 2023 m. birželio 13 d.

28. Be Komisijos, pastabas antrojoje byloje pateikė *Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas* (Burgaso teritorinė muitinės direkcija), Belgijos, Bulgarijos, Ispanijos ir Italijos vyriausybės.

29. Atsižvelgiant į tai, kad šios dvi bylos susijusios, jos buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

30. Teisingumo Teismas nusprendė, kad nebūtina rengti viešo teismo posėdžio, ir paprašė išvadoje daugiausia dėmesio skirti dviem pirmiesiems bylos C-717/22 klausimams (kurie iš esmės sutampa su trečiuoju ir ketvirtuoju bylos C-372/23 klausimais) ir į dviem pirmiesiems bylos C-372/23 klausimams.

IV. Analizė

31. Pirmaisiais dviem byloje C-717/22 pateiktais klausimais siekiama išsiaiškinti, ar Sąjungos teisę atitinka tokios nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, kad konkrečiu atveju, kai pažeidžiami muitų teisės aktai, turi būti konfiskuotos atitinkamos prekės.

32. Pirmieji du byloje pateikti C-372/23 klausimai yra susiję su nacionalinės teisės normų, kuriose numatyta tam tikra sankcija už kontrabandą, atitiktimi Sąjungos teisei.

33. Visų pirma nagrinėsiu prejudicinius klausimus dėl pagrindinės sankcijos (byla C-372/23), paskui – klausimus dėl konfiskavimo (bylos C-717/22 ir C-372/23).

34. Neanalizuosiu Chartijos 17 straipsnio 1 dalies ir 49 straipsnio 3 dalies poveikio, nes prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nenurodė priežasčių, dėl kurių jie visų pirma prašo išaiškinti šias nuostatas.

A. Sankcija už pareigos pateikti informaciją muitinei pažeidimą (pirmasis ir antrasis prejudiciniai klausimai byloje C-372/23)

35. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Sąjungos teisę (konkrečiai kalbant, Muitinės kodekso 15 straipsnį, siejamą su 42 straipsnio 1 dalimi) atitinka tokia nacionalinės teisės norma, pagal kurią skiriama sankcija už muitų teisės aktų pažeidimą, padarytą dėl aplaidumo ir kvalifikuojamą kaip netyčinė kontrabanda.

36. Jis būtent siekia išsiaiškinti:

– ar tyčia yra privalomas kontrabandos nusižengimo sudėties požymis (pirmasis klausimas),

– ar už kontrabandos nusižengimą gali būti skiriama „tokio paties pobūdžio ir dydžio“ sankcija, kai nusižengimas padarytas tyčia ir kai jis padarytas dėl aplaidumo (antrasis klausimas).

37. Primenu, kad VU buvo nubaustas už Muitinės įstatymo 233 straipsnio 1 dalies pažeidimą. Šia nuostata Bulgarijoje kriminalizuojamas prekių vežimas per valstybės sieną be muitinės žinios ar leidimo. Nuostata taikoma, kai yra neįvykdyta pareiga pateikti muitinei Muitinės kodekso 15 straipsnyje numatytą informaciją[5]. Tokia pareiga neįvykdyta, jeigu pateikta informacija klaidinga, nes neatitinka tikrojo prekių turinio.

38. Nors nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta, atrodo, kad iš Turkijos vežtos prekės gabentos į Serbiją, o Bulgarija buvo tik tranzito šalis. Tokiu atveju pirmiausia taikytina Europos Sąjungos teisės norma yra Muitinės kodekso 158 straipsnis.

39. Pagal šį straipsnį prekės, kurioms norima įforminti muitinės procedūrą (išskyrus laisvosios zonos procedūrą), turi būti deklaruojamos atitinkamai procedūrai įforminti (1 dalis); jos turi būti muitinės prižiūrimos nuo šios deklaracijos priėmimo iki jų išvežimo iš Sąjungos muitų teritorijos, perdavimo valstybės nuosavybėn, sunaikinimo arba iki joms įformintos muitinės deklaracijos pripažinimo negaliojančia (3 dalis).

40. Pagal Muitinės kodekso 233 straipsnio 3 dalį tranzitu vežamų prekių vežėjas atsako už nepakeisto pavidalo prekių pateikimą paskirties muitinės įstaigai per nustatytą terminą ir nepažeidus muitinės taikomų prekių identifikavimo užtikrinimo priemonių[6].

41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano (jo nuomonės niekas neginčija ir šioje byloje jos peržiūrėti nereikia), kad neįvykdęs pareigos pateikti patikimą tranzitu gabenamų prekių deklaraciją VU pažeidė Muitinės kodekso 15 straipsnį[7].

[5] Institucijos nustatė, kad VU be muitinės žinios ir leidimo per valstybės sieną vežė didelį kiekį didelės vertės prekių; jis jas importavo į Bulgariją ir taip padarė administracinį nusižengimą, kvalifikuojamą kaip „kontrabanda“, nes iš anksto neįvykdė pareigos raštu deklaruoti vežamas prekes. Administracinė institucija mano, kad tai, jog VU žodžiu nurodė tam tikrą apytikslį vežamų prekių svorį, neatitinka sąvokos „deklaracija“ reikalavimų, pagal kuriuos rašytinėje muitinės deklaracijoje turi būti išsamiai, tiksliai ir nedviprasmiškai aprašytos vežamos prekės ir kiekvienos prekės kiekis. Institucija padarė išvadą, kad veiksmas, už kurį skirta sankcija, buvo atliktas dėl aplaidumo: pagal nacionalinę teisę aplaidumas gali būti kaltės forma padaryto nusižengimo atveju.

[6] Pareiga pateikti „nepakeisto pavidalo“ prekes reiškia, kad privaloma pateikti jas tokias, kokios nurodytos atitinkamoje deklaracijoje, taigi ir tokį jų kiekį, koks joje įrašytas.

[7] Muitinėje būtent vairuotojas institucijoms pateikia atitinkamus dokumentus ir informaciją apie gabenamas prekes.

42. Muitinės kodekso 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo, tiesiogiai arba netiesiogiai dalyvaujantis atliekant muitinės formalumus arba muitinį tikrinimą, privalo tinkama forma pateikti visus muitinės reikalaujamus dokumentus bei informaciją ir suteikti visą tiems formalumams arba tikrinimui atlikti būtiną pagalbą.

43. Kaip nurodyta Muitinės kodekso 15 straipsnio 2 dalyje, pateikdamas muitinei muitinės deklaraciją atitinkamas asmuo prisiima atsakomybę už jos tikslumą ir išsamumą, taip pat už patvirtinamųjų dokumentų autentiškumą.

44. Pagal Muitinės kodekso 42 straipsnį valstybės narės turi taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas už bet kokį muitų teisės aktų nesilaikymą.

45. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo būtent nustatyti, ar skirta sankcija atitinka Muitinės kodekso 15 straipsnį, kalbant apie nusižengimo *tyčią*, ir šio kodekso 42 straipsnio 1 dalį, kalbant apie pačios sankcijos *proporcingumą*.

46. Siekiant atsakyti į pirmąjį iš šių klausimų reikia atsižvelgti į tai, kad, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas:

– Muitinės kodekso 15 straipsnio 1 dalyje nustatytos pareigos neįvykdymas yra „muitų teisės aktų nesilaikymas“, kaip jis suprantamas pagal šio kodekso 42 straipsnio 1 dalį,

– „[š]i [muitų teisės aktų nesilaikymo] sąvoka apima ne tik sukčiavimą, bet ir bet kokį Sąjungos muitų teisės aktų nesilaikymą, *neatsižvelgiant į tai, ar pažeidimas buvo padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo*, arba tai, kad atitinkamas ekonominės veiklos vykdytojas nesielgė neteisėtai“ [8].

47. Kaip pažymėjo Komisija, tą patį galima pasakyti visų pirma apie Muitinės kodekso 158 straipsnyje nustatytos pareigos pateikti muitinės deklaraciją atitinkamai procedūrai įforminti nesilaikymą.

48. Iš šio argumento matyti, kad tyčia nėra privalomas kontrabandos nusižengimo sudėties požymis. Jeigu Muitinės kodekso 15 straipsnio 1 dalies pažeidimas padarytas dėl aplaidumo, valstybės narės turi skirti sankciją pagal to kodekso 42 straipsnį.

49. Bet kuriuo atveju, kiek tai aktualu nagrinėjamai bylai, sankcija turi būti proporcinga, kaip nustatyta Muitinės kodekso 42 straipsnio 1 dalyje.

50. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo antruoju klausimu byloje C-372/23 nori ne tiek išsklaidyti abejones, kylančias dėl proporcingumo siaurąja prasme, kiek vėlgi nustatyti tyčios svarbą siekiant pritaikyti sankciją.

51. Iš tiesų šis teismas pabrėžia tyčios aspektą, kuris šiuo atveju yra nurodytas, kalbant apie Muitinės kodekso 42 straipsnio 1 dalį, t. y. atsižvelgiant į sankciją, o ne į nusižengimo faktinių aplinkybių nustatymą.

[8] 2023 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *J. P. Mali* (C-653/22, EU:C:2023:912) 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija. Kursyvu išskirta mano.

52. Esminė problema išlieka ta pati – reikia nustatyti, ar Muitinės kodeksą atitinka tokios nacionalinės teisės normos, kuriose aplaidūs veiksmai kriminalizuojami kaip muitų teisės aktų pažeidimas (pirmasis klausimas) ir už juos numatyta sankcija, taikoma neišskiriant aplaidžių ir tyčinių veiksmų (antrasis klausimas).

53. Taigi nuspręsti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama sankcija buvo proporcinga, reikia vertinant ne pagal konkretų jos dydį ar kitas aplinkybes, o pagal tai, ar nusižengimas padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo.

54. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad už veiksmus, „nesvarbu, ar jie padaryti tyčia, ar dėl aplaidumo, gali būti skiriama vienodos formos ir tokio pat griežtumo sankcija“. Teismas mano, kad būtų tikrai „neproporcinga“ neišskirti, ar nusižengimas padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo.

55. Tai, kad pateikta vien antraeilė nuoroda į paskirtos sankcijos proporcingumą, neturėtų nukreipti dėmesio. Kartoju, šiais klausimais iš tiesų siekiama išsiaiškinti, ar už kontrabandą gali būti baudžiama tik tuo atveju, kai šis nusižengimas padarytas tyčia, ir kokiomis sąlygomis.

56. Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionalinės teisės aktais leidžiamos taikyti sankcijos turi neviršyti to, kas būtina šių teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, ir būti proporcingos šiems tikslams [9].

57. Taigi „muitinė <…>, tiek teisiškai kvalifikuodama galimai padarytą pažeidimą, tiek prireikus nustatydama sankcijas, skirtinas už taikytinų muitų teisės aktų nesilaikymą, turi atsižvelgti į visas reikšmingas aplinkybes, įskaitant, jei reikia, deklaranto sąžiningumą, kad būtų užtikrinta, jog šios sankcijos yra veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios“ [10].

58. Siekiant įvertinti sankcijų taikymo sritį sąžiningumas yra svarbus, tačiau nereiškia, kad sankcijos gali būti skirtos tik padarius tyčinius nusižengimus. Kaip minėjau, sąvoka „muitų teisės aktų nesilaikymas“, kaip ji suprantama pagal Muitinės kodekso 42 straipsnio 1 dalį, apima bet kokį šių teisės aktų pažeidimą, neatsižvelgiant į tai, ar jis padarytas tyčia, ar dėl aplaidumo.

59. Taigi manau, kad į antrąjį prejudicinį klausimą byloje C-372/23 reikia atsakyti taip pat, kaip ir į pirmąjį: kadangi tyčia nėra privalomas kontrabandos nusižengimo sudėties požymis ir vien Muitinės kodekso 15 straipsnio 1 dalies pažeidimo pakanka, kad veiksmai būtų kvalifikuojami kaip veika, už kurią baudžiama pagal šio kodekso 42 straipsnį, pagal Sąjungos teisę nedraudžiama skirti sankcijų už netyčinius nusižengimus.

60. Teisingumo Teismas tokį Muitinės kodekso 42 straipsnio 1 dalies aiškinimą patvirtino ir pripažino, kad tais atvejais, kai muitinės deklaracijoje pateikiama neteisinga informacija, galima skirti administracinę baudą nepaisant atitinkamo veiklos vykdytojo sąžiningumo [11].

[9] Pavyzdžiui, 2020 m. kovo 4 d. Sprendimo *Schenker* (C-655/18, EU:C:2020:157) 43 punktas.

[10] 2023 m. birželio 8 d. Sprendimo *Zes Zollner Electronic* (C-640/21, EU:C:2023:457) 62 punktas.

[11] 2023 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *J. P. Mali* (C-653/22, EU:C:2023:912) rezoliucinėje dalyje nustatyta: „Pagal [Muitinės kodekso 42 straipsnio 1 dalį] nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta, kad tuo atveju, kai į Europos Sąjungą importuojamų prekių muitinės deklaracijoje pateikus neteisingus duomenis susidaro muitų nepriemoka, skiriama administracinė bauda, iš esmės sudaranti 50 % šios nepriemokos dydžio, nepaisant atitinkamo ekonominės veiklos vykdytojo sąžiningumo ir jo taikytų atsargumo priemonių, nes ši 50 % norma yra daug mažesnė, nei numatyta šio ekonominės veiklos vykdytojo nesąžiningumo atveju, be to, ji gerokai sumažinama tam tikrais šiose teisės nuostatose apibrėžtais atvejais. <…>“

61. Toks atsakymas netrukdo nustatant atitinkamą sankciją atsižvelgti į visus svarbius elementus (įskaitant pažeidėjo sąžiningumą, jei toks egzistuoja), taikant nacionalinės teisės aktų leidėjo numatytą skalę, pagal kurią sankcija gali būti daugiau ar mažiau diferencijuojama [12].

B. Konfiskavimas pažeidus pareigą informuoti muitinę (pirmasis ir antrasis prejudiciniai klausimai byloje C-717/22, sutampantys su trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais byloje C-372/23)

62. Šiais klausimais prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės nori išsiaiškinti:

– ar konfiskavimas gali būti papildoma administracinė sankcija „kontrabandos“ atveju,

– jeigu taip, ar gali būti konfiskuojamos ne pažeidėjui, o trečiajam asmeniui priklausančios prekės, ypač jei pažeidėjas veikė tyčia.

63. Muitinės kodekso 42 straipsnio 2 dalyje nepateikta išsamaus valstybių narių nustatytų administracinių sankcijų „formų“ (sąlygų) sąrašo. Tai matyti iš nuostatos teksto, kuriame kaip pavyzdį išvardijant šias formas vartojama sąvoka „*inter alia*“ [13] arba panašios sąvokos.

64. Kaip ne kartą yra nurodęs Teisingumo Teismas, „nesuderinus Sąjungos teisės aktų dėl sankcijų, taikomų nesilaikant šiais teisės aktais nustatytoje tvarkoje numatytų sąlygų, valstybės narės turi teisę pasirinkti, kaip jos pačios mano, tinkamas sankcijas“. Žinoma, „savo kompetenciją jos turi įgyvendinti laikydamosi Sąjungos teisės ir jos bendrųjų principų“ [14].

65. Atsižvelgdamas į tai nematau priežasčių, kodėl konfiskavimas negalėtų būti numatytas kaip papildoma administracinė sankcija tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, t. y. Muitinės kodekso 15 straipsnio 1 dalies pažeidimo atveju [15].

66. Pačiame Muitinės kodekse (198 straipsnyje) nacionalinėms institucijoms nustatyta pareiga imtis visų būtinų disponavimo prekėmis priemonių, kai neįvykdytos muitų teisės aktuose numatytos pareigos. Jame kaip viena iš šių priemonių aiškiai nurodytas atitinkamų prekių konfiskavimas ir pardavimas ar sunaikinimas.

[12] Atrodo, kad nagrinėjamoje byloje VU pagal skalę buvo paskirta minimali sankcija. Ši aplinkybė nereiškia, kad klausimas tampa nepriimtinas, kaip teigia Ispanijos vyriausybė, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia dėl platesnių aspektų, ne vien dėl šio fakto.

[13] Tai lotyniškas posakis, pateiktas versijose ispanų ir anglų kalbomis. Versijoje prancūzų kalba vartojama sąvoka „notamment“, versijoje portugalų kalba – prieveiksmis „nomeadamente“, o versijose vokiečių ir italų kalbomis – atitinkamai sąvokos „unter anderem“ ir „tra l'altro“.

[14] 2020 m. kovo 4 d. Sprendimo *Schenker* (C-655/18, EU:C:2020:157) 42 punktas.

[15] Pamatiniame sprendime 2005/212 nurodytas konfiskavimas iš esmės netaikomas situacijai (kaip antai nagrinėjamai šioje byloje), kai padaryta veika nėra nusikalstama. Žr. 2023 m. kovo 9 d. Sprendimo *Otdel „Mitnichesko razsledvane i razuznavane*“ (C-752/21, EU:C:2023:179) 42–48 punktus ir rezoliucinę dalį.

67. Taigi tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, sulaikytų prekių konfiskavimą pagal Sąjungos teisę galima taikyti arba kaip administracinę sankciją (Muitinės kodekso 42 straipsnis), arba kaip būtiną priemonę muitų teisės aktuose numatytos pareigos neįvykdymo atveju (Muitinės kodekso 198 straipsnis) [16].

68. Gali būti ginčijami atvejai, kuriais konfiskavimas *in concreto* yra teisėtas, bet tikrai ne tai, kad pats konfiskavimas yra Sąjungos teisę atitinkanti priemonė.

69. Dėl sąžiningam trečiajam asmeniui, kuris nėra pažeidėjas, priklausančių prekių konfiskavimo Teisingumo Teismas jau yra priėmęs vienareikšmį sprendimą: „atsižvelgiant į turto konfiskavimu sukeliamą reikšmingą asmenų teisių pažeidimą, nes galutinai netenkama nuosavybės teisės į turtą, reikia pažymėti, kad, kalbant apie sąžiningą trečiąjį asmenį, kuris nežinojo ir negalėjo žinoti, kad jo turtas buvo naudojamas nusikalstamai veikai padaryti, toks konfiskavimas siekiamo tikslo požiūriu yra neproporcingas ir neleistinas kišimasis, pažeidžiantis pačią teisės į nuosavybę esmę“ [17].

70. Remiantis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų perduota informacija negalima patikimai nuspręsti, ar konfiskuotos prekės iš tikrųjų priklausė tokiam sąžiningai veikusiam trečiajam asmeniui, kaip nurodžiau.

71. Atrodo, kad tos prekės nėra VU (t. y. vežėjo, kuriam skirta sankcija) nuosavybė, nors ir nenustatyta, kad jo teisė pateikti skundą dėl prekių konfiskavimo buvo užginčyta. Veikiausiai prekės priklauso *Sistem Lux* – ieškovei byloje C-717/22, kurioje pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

72. Vis dėlto, kaip matyti iš muitinės [18] ir Bulgarijos vyriausybės [19] pastabų, *Sistem Lux* gali būti konfiskuotoms prekėms taikytos tranzito procedūros vykdytoja. Jeigu taip (tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai), *Sistem Lux* negalėtų būti kvalifikuojama būtent kaip „trečiasis asmuo“.

73. Iš muitinės argumentų, pakartotų nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-717/22 [20], matyti, kad administracinis sprendimas dėl konfiskavimo priimtas *Sistem Lux* neįvykdžius muitinės prievolių, susijusių su sulaikytomis prekėmis. Jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiam argumentui pritartų, dėl tokio neįvykdymo pagal Muitinės kodekso 198 straipsnį galėtų būti taikoma konfiskavimo priemonė.

74. Galiausiai, net jeigu *Sistem Lux* nepadarė konkretaus VU inkriminuojamo nusižengimo, ji neįvykdė savo pareigos ir toks neįvykdymas gali pateisinti konfiskavimą.

[16] Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai daro prielaidą, kad šioje byloje konfiskavimas buvo taikomas kaip papildoma sankcija, todėl jų klausimai susiję su Muitinės kodekso 42 straipsnio, siejamo su Muitinės įstatymo 233 straipsnio 6 dalimi, kuri taikoma priimant sprendimą skirti sankciją, aiškinimu. Kaip nurodysiu toliau, praktinės pasekmės, kylančios taikant konfiskavimą kaip papildomą sankciją arba tiesiog taikant Muitinės kodekso 198 straipsnį, iš esmės nesikeičia. Bet kuriuo atveju prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai neprašo išaiškinti Muitinės kodekso 198 straipsnio.

[17] 2021 m. sausio 14 d. Sprendimo *Okrazhna prokuratura – Haskovo et Apelativna prokuratura – Plovdiv* (C-393/19, EU:C:2021:8) 55 punktas.

[18] Burgaso teritorinės muitinės direkcijos rašytinių pastabų 48 punktas.

[19] Bulgarijos vyriausybės rašytinių pastabų 48 punktas.

[20] Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 7.3 punktas, kuriame pakartota Burgaso teritorinės muitinės direkcijos pozicija.

V. Išvada

75. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pateikti *Rayonen sad Svilengrad* (Svilengrado apylinkės teismas, Bulgarija) ir *Administrativen sad Haskovo* (Chaskovo administracinis teismas, Bulgarija) tokį atsakymą:

2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 15 straipsnis, siejamas su to reglamento 42 straipsnio 1 ir 2 dalimis,

turi būti aiškinamas taip:

1) tyčia nėra privalomas kontrabandos nusižengimo sudėties požymis;

2) nacionalinės teisės normose prekių konfiskavimas gali būti numatytas kaip papildoma sankcija, skiriama asmenims, kurie padarė administracinį nusižengimą, nes neįvykdė muitų teisės aktuose nustatytų pareigų.